

A photograph of two women sitting on a rocky cliff overlooking the ocean. The woman on the right is smiling and looking at the woman on the left, who is holding a laptop. The woman on the right is wearing a red long-sleeved shirt and a black vest. The woman on the left is wearing a blue denim jacket and black pants. A black bag is on the ground in the foreground. The background shows the ocean and a rocky coastline under a clear sky.

Politik för IT-samhället

*Rekommendationer från ledamöterna
i den IT-politiska strategigruppen*

Innehållsförteckning

	Sammanfattning	5
	Inledning	7
1	Visionsarbete, samordning och rådgivning	9
	1.1 Framtidsbilden	10
	1.2 Samordning	11
	1.3 Rådgivning	12
2	Tillgänglighet, tillit och IT-infrastruktur	15
3	Tillväxt	19
4	Ett miljöanpassat informationssamhälle	21
5	IT i vård och omsorg	23
6	IT i skola och lärande	25
7	IT och kultur	27
8	Demokrati, digitala klyftor och juridiken i informationssamhället	29

Sammanfattning

Efter tre års arbete summerar nu ledamöterna i regeringens IT-politiska strategigrupp sin verksamhet. Vi vill vidarebefordra de erfarenheter och förslag vi har samlat på oss och ger utifrån detta rekommendationer till regeringen inom ramen för en **politik för IT-samhället**.

För att kunna arbeta i rätt riktning krävs **visioner** att arbeta mot. Vi vill därför understryka vikten av att regeringen skapar en gemensam vision av ett önskvärt läge för Sverige i framtiden. Utifrån denna vision kan sedan uppföljningsbara och tidsatta mål upprättas, strategier formuleras och processer skapas för att kunna göra de rätta vägvalen.

För att säkerställa ett bra genomförande av IT-politiken inom alla områden krävs fortsatt **samordning**. Vi vill därför rekommendera regeringen att skapa en intern strategisk samordning i Regeringskansliet för en politik för ett **IT-samhälle** ur ett helhetsperspektiv. Den interna samordningsfunktionen ska också skapa samordning mellan stat, kommun, landsting och näringsliv med fokus på verksamhetsutveckling och med stöd av offentliga e-tjänster. Att göra nationella funktionella kravspecifikationer tillgängliga digitalt är en del i detta.

För att göra rätt saker i rätt tid krävs en god kännedom och analys av vad som händer i **omvärlden**. Vi vill därför rekommendera regeringen att tillsätta en strategisk gruppering (med fördel inom ramen för samordningsfunktionen) för trendspaning och omvärldsanalys på IT-området. Vi rekommenderar också att det stora externa nätverk som Strategigruppen byggt upp tillvaratas och arbetas vidare med, för att säkerställa att den upparbetade dialogen mellan näringslivet och Regeringskansliet i IT-frågor inte går förlorad.

Tillgänglighet till IT-infrastruktur och **tillit till IT** är grundläggande förutsättningar för att informationssamhället ska kunna utvecklas i en positiv riktning. Regeringen bör säkerställa att Sverige blir ett land med en robust och framtids-säker IT-infrastruktur. Detta innebär att ge bästa förutsättningar för innovationer, företagande, offentliga e-tjänster och annan IT-intensiv verksamhet. Dessutom ska svenskar, med hjälp av IT och god säkerhet, kunna komma åt de tjänster de behöver, hur och när de vill, oavsett var i världen de befinner sig. För att uppnå detta krävs god beställarkompetens och användning av snabba och effektiva verktyg för att undanröja de hinder vi ser idag.

IT- och telekombranschen är en av de svenska branscher som besitter enorm **tillväxtpotential**. Regeringen bör därför satsa både på spets (stimulera forskning) och bredd (höja den allmänna IT-kompetensen) för att skapa en globalt konkurrenskraftig industri samt uppmuntra medborgare att känna tillhörighet till det digitala samhället. Kommersialisering av forskning och framtida kompetensförsörjning är därmed två nyckelfrågor där regeringen har möjlighet att agera. Vi rekommenderar också regeringen att skapa ett symbolprojekt så man kan visa upp Sverige som ett informationssamhälle under Sveriges ordförandeperiod i EU hösten 2009.

För att nå ett **miljöanpassat informationssamhälle** måste de möjligheter som IT medför i form av resurs- och energisnåla lösningar, ökad effektivitet, möjlighet till ändrade livsmönster och internationell konkurrenskraft nyttjas. Transporter måste effektiviseras, resor och rörlighet bytas mot tillgänglighet, byggande och boende bli mer energieffektivt och IT-produkternas egen miljöpåverkan minskas. Vi rekommenderar därför regeringen att skapa samordning inom området, att tillse att intelligenta husfunktioner tas med i energideklarationer för byggnader, att stödja utveckling av intelligenta transportsystem (ITS) och att införa flexibla arbetsformer och virtuella möten i Regeringskansliet och de statliga myndigheterna.

Ett aktivt införande av **IT i vård och omsorg** är en förutsättning för att kunna möta framtidens behov av vård och omsorg trots att färre ska göra mer för allt fler. Strategigruppens arbetsgrupp för vård och omsorg kom så långt i sitt arbete att man nådde målet med att ta fram en sammanhållen strategi för vård och omsorg. Den har Socialdepartementet omsatt till en "Nationell IT-Strategi för vård och omsorg". Vi rekommenderar regeringen att säkra en finansiering, sätta tydliga mål samt kontinuerligt följa upp genomförandet av strategin.

Informationssamhällets utveckling och konkurrenskraft är beroende av att **IT i skola och lärande** stärks. Vi rekommenderar regeringen att ta fram en tydlig vision och uppföljningsbara mål för hur informationssamhällets skola och lärande skall utvecklas. I det ingår att definiera moderna kunskapskrav och mål för individen avseende digital kompetens. Dessa krav och mål skall tydligt utvecklas i fram-

tida läro- och kursplaner.

För att **IT** ska kunna bidra till att tillgängliggöra **kultur** på nya sätt krävs bland annat att man vågar gå över dagens tekniska och organisatoriska gränser. Vi rekommenderar därför regeringen att ta ett antal olika initiativ för att stödja denna utveckling t.ex. att inrätta ett kompetenscentrum för integration av kultur, digital teknik och entreprenörskap, att utveckla de ungas delaktighet i samhällsutvecklingen genom nyskapande former för interaktion och dialog, ta fram en nationell strategi för digitalt bevarande och tillgängliggörande av kulturarvet och skapa förutsättningar för nya affärsmöjligheter utifrån kulturarvets material och resurser.

För att informationssamhället ska komma till sin fulla rätt krävs att den **digitala klyftan** är utjämnad, att **e-demokratin** är fullt implementerad och att **juridiken i informationssamhället** är framtidssäker och teknikneutral. Vi vill därför peka på vikten av att regeringen säkerställer att den digitala klyftan blir så liten som möjligt genom att vid uppbyggnaden av e-demokrati och offentliga e-tjänster alltid söka att tillgodose de mångfaldiga behov som finns i samhället. Regeringen bör också se till att lagar och regler är såväl framtidssäkra som förutsebara, så att digitala företeelser inte särregleras utan behandlas på samma sätt som icke-digitala.

IT som sakområde är på god väg att bli en naturlig del inom alla politikområden, vilket är mycket positivt. IT kvarstår, och ska så göra i viss mån, fortfarande som en egen sakfråga. Vi hoppas att den nya regeringen starkt driver utvecklingen i positiv riktning och skapar ett informationssamhälle med en god infrastruktur för tillväxt och innovation, säkra och tillgängliga e-tjänster, inte minst offentliga sådana och framförallt: **åter sätter Sverige i topp på den globala IT-kartan.**

Inledning

”Den svenska IT-politiken skall vara en naturlig del av samhällets utvecklingspolitik, där IT-politiska insatser inom alla politikområden och samhällssektorer ges hög prioritet och strävar i en gemensam riktning. Sveriges beslutsfattare skall beakta IT i sina beslut på samma självklara sätt som man redan idag beaktar ekonomi och juridik”. Så löd visionen regeringens IT-politiska strategigrupp antog när den bildades för tre år sedan. Den 31 oktober 2006 upphör den IT-politiska strategigruppens arbete och det är dags för oss ledamöter att summera insatserna, begrunda det förflutna och lämna sammanfattande rekommendationer inför framtiden.

Vi ser att det arbete vi har bedrivit inom och utom Regeringskansliet har gett goda resultat, inte alltid under vår flagg, eftersom ambitionen har varit att bidra till andras framgångar. IT har genom ett idogt rådgivande och pådrivande arbete blivit en fråga som idag återfinns i de flesta politikområden. Vårt arbetssätt har byggt på att stötta de olika sakdepartementen i deras arbete, inklusive de som hanterar specifika IT-politiska frågor, eftersom ansvaret för de olika frågorna alltid har legat fast förankrat där frågan hör hemma. Vi har arbetat för att visa väg, för att skapa dialog och för att bygga samverkan. Det arbetet har gett lyckat resultat. Vi har genom de månatliga möten vi haft med IT-minister Ulrica Messing kunnat agera rådgivare och ”think-tank” i informella diskussioner vilket har varit till stor nytta för statsrådet och för oss. Vi har under de tre årens gång byggt upp ett gediget nätverk på över 300 personer som vi inhämtar information, expertkunskap och önskemål ifrån. Dessa kontakter har gett oss en gemensam kompetens som vida överstiger den vi personligen besitter, vi har kunnat komplettera med spetskunskap och infallsvinklar när vi eller andra har varit i behov av det.

Vi ser tydliga resultat av vår verksamhet inom samtliga fokusområden vi har valt att arbeta med, men på vissa områden är vårt arbete och våra initiativ mer framträdande. Vi har kunnat agera i samråd och samverkan med berörda departement och även med näringslivet och organisationer. Inom samtliga fokusområden, har vi med hjälp av arbetsgrupper, tagit fram rapporter med förslag till nationella strategier inom respektive område. Ett framgångsrikt sådant exempel är fokusområdet ”IT i vård och omsorg” där vårt arbete övertog av Socialdepartementet vilket resulterade i en nationell

strategi och idag pågår ett intensivt arbete för att förverkliga den. Sammanfattningar av samtliga fokusområden finns längre fram i denna rapport.

En av våra viktigaste uppgifter har varit att främja kontakter mellan näringslivet, Regeringskansliet och övriga offentliga sektorn. Genom vår roll och våra arbetsgrupper har vi kunnat förmedla information, bistå med kunskap och underlag som gett bättre underbyggda beslut och framförallt, gett samtliga parter möjlighet att samlas runt en gemensam nulägesbild och utifrån den förmedla sin syn och sina synpunkter på IT-relaterade frågor. Det har lett till öppnare diskussioner och en större ömsesidig förståelse för de regler och processer som olika parter måste arbeta efter. Vårt kanslis gränsöverskridande och kontaktskapande arbete har i detta sammanhang varit ovärderligt.

Mycket av vårt arbete har skett inom Regeringskansliets väggar där vårt kanslis position som en del av Näringsdepartementet haft möjlighet att delta i arbetet med granskningar av förslag och propositioner. Genom vår breda sammansättning av ledamöter, det kompetenta kansliet och det stora nätverket, har vi kunnat bistå med expertkunskap inom IT-området, bistå med IT-perspektivet när det har saknats och bidragit med resurser för att kunna lägga extra kraft bakom viktiga initiativ. Den IT-politiska propositionen lades fram av regeringen under vår verksamhetstid. Vi deltog aktivt i förberedelserna, inte minst genom synpunkter och förslag som framkom genom intensivt arbete i våra arbetsgrupper. Det är glädjande att se hur många av Strategigruppens förslag som konkretiserades och nu är en del av politiken och en spännande samhällsutveckling. Framförallt är vi stolta över att vi tillsammans med alla inblandade lyckades tydliggöra ett skifte av fokus inom IT-politiken, något som bl.a. speglas i propositionens titel (”Från IT-politik för samhället till politik för IT-samhället”), en titel som tillkom genom Strategigruppens förslag. Det innebär att IT-frågan bedrivs inom samhällets alla politikområden och inte längre enbart som en egen sakfråga. Den breda förståelse för IT hos beslutsfattare, främst inom Regeringskansliet, med hjälp av vårt mycket kompetenta kansli har resulterat i att flera departement arbetar nu arbetar aktivt och initierat med frågorna. IT har dessutom av regeringen identifierats som en av Sveriges sex

viktigaste framtidsbranscher genom satsningen inom ramen för branschprogrammen.

Med detta slutdokument vill vi tacka alla som har arbetat med oss genom åren. Utan gott samarbete med alla personer i vårt nätverk skulle resultatet av vårt arbete inte ha blivit så omfattande. Vi vill också rikta ett stort tack till vårt fantastiska kansli som oförtröttligt har ställt upp på våra mer eller mindre omöjliga initiativ, ständigt uppmuntrat alla inblandade till direktkontakt över gränser, såväl inom, mellan som utom Regeringskansliet och dessutom, inte minst varit pådrivande. Utan deras kunskap, engagemang och ousinliga

energi hade inte så många förstått möjligheterna med IT som nu är fallet.

Rapporten är disponerad enligt följande. Kapitel 1 beskriver Strategigruppens förslag till framtida visionsarbete, samordning och rådgivning inom IT-politiken. I kapitel 2 –8 följer förslag till framtida insatser inom ramen för de olika fokusområden som Strategigruppen har arbetat med. Rapporten återspeglar enbart ledamöterna i IT-politiska strategigruppens tankar och förslag och har därför inte gemensambereits inom Regeringskansliet.

Stockholm den 26 oktober 2006

Ylva Hambraeus-Björling, Ordförande, VD IT-Företagen

Patrik Fältström, ledamot Nät/Internetexpert, Cisco Systems

Bo Dahlbom, ledamot Forskningschef Interactive Institute och professor vid IT-universitetet i Göteborg

Kenneth Olausson, ledamot VD Innovation Impact

Nadja Lyberg, ledamot Regionalt skyddsombud i Kalmar

Suss Forssman-Thullberg, ledamot Avdelningschef Myndigheten för skolutveckling

Shirin Laji, ledamot 3G- och telekomfrågor Ericsson

Stefan Hedin, ledamot Kommunalråd Sandvikens kommun

Ledamöter i regeringens IT-politiska strategigrupp

**För ytterligare information, rapporter o.d. hänvisar vi till vår webbplats:
www.regeringen.se/sb/d/2495**

1 Visionsarbete, samordning och rådgivning

Det är tydligt att en fortsatt nationell samordning och rådgivning inom IT-politiken är nödvändig. IT är centralt för samhällsfrågor och hanteras av ett stort antal departement, myndigheter, organisationer och företag. För att kunna få dessa att samverka och samarbeta krävs en kontinuerlig dialog där samordningseffekter och vinster kan uppnås. Utan en sådan dialog kommer initiativ, utveckling och insatser att gå i en mängd olika riktningar vilket inte gynnar samhället. Någon måste ta samordningsansvaret! Strategigruppen har upparbetat olika forum, nätverk och konstellationer för detta och vi hoppas att dessa förvaltas vidare.

Vi har övergripande arbetat med visioner och samordning som inramning för verksamheten. Rådgivning har varit vitalt för att kunna bistå den politiska ledningen, tjänstemän och övriga intressenter med expertis i IT-politiska frågor. Dessa tre områden är förutsättningar för att kunna bedriva ett sammanhållet strategiskt politiskt arbete för det **IT-samhälle** vi vill skapa.

Strategigruppen (ledamöter och kansli) har under sina tre år agerat utifrån ett antal olika roller: rådgivande, pådrivande och samordnande. En extern part (ledamöterna) med ett internt kansli har fått möjlighet att arbeta på ett nytt sätt, vilket har varit såväl spännande som utmanande.

Vi har arbetat utifrån flera olika perspektiv som vi har identifierat genom bl.a. Strategigruppens intressenter; den politiska ledningen, tjänstemännen och omvärlden. Den viktigaste funktionen har varit samordningen externt och internt på Regeringskansliet som vårt kansli har drivit på ett mycket framgångsrikt sätt. I sitt arbete har de dels nyttjat den expertis de själva besitter, och dels den externa expertis som funnits nära tillhands genom Strategigruppens ledamöter och det stora nätverket som byggts upp genom deltagarna i arbetsgrupperna.

En närliggande funktion till samordningen är den roll som tankesmedja som vi haft vid våra möten med statsrådet samt ITFoU-enheten på Näringsdepartementet. De månatliga mötena med statsrådet har, utöver att ge möjlighet ömsesidig dialog i förtroende, också haft ett viktigt symboliskt värde. Detsamma har även gällt mötena med ITFoU-enheten.

En tredje viktig funktion är den dialog som vi har lyckats skapa mellan Regeringskansliet och omvärlden. Det direkta

och indirekta arbete som Strategigruppens ledamöter, tillsammans med kansliet, lagt ner i den interna processen, liksom den direkta kontakten mellan ledamöterna och statsrådet har varit till stor hjälp i detta. Vi har också bidragit till att ge IT-politiska frågor högre prioritet, såväl inom som utom Regeringskansliet. Det nyhetsbrev vi gett ut månatligen för att sprida information om IT-politiska frågor, har haft fler prenumeranter än något annat nyhetsbrev från Regeringskansliet. Det visar på det stora intresset dessa frågor väcker i omvärlden och är samtidigt en bekräftelse på behovet av en dialog.

Samtidigt har det också funnits en del svårigheter under vägen. En sådan har varit att förena ett externt perspektiv med de regler och rutiner som präglar Regeringskansliet. Till exempel så har den organisatoriska placeringen av vårt kansli som enhet inom ITFoU på Näringsdepartementet och som varit ett för Regeringskansliet nytt sätt att arbeta, varit både positivt och negativt. Vi tycker att de positiva effekterna överväger, framförallt i jämförelse med en placering av kansliet utanför Regeringskansliet. Positivt har varit den nära kontakt som vissa av oss ledamöter och kansliet kunnat ha med handläggare inom ITFoU. Detta har gett en god och nödvändig insyn i det IT-politiska arbetet, både på nationell och internationell nivå samt insyn tidigt i den interna processen. Negativt har framförallt varit det delade ledarskapet. Kansliet har styrts både från Strategigruppen och från departementsrådet på ITFoU. Den senare har även innehaft personal- och budgetansvar medan kanslichefen har haft ett arbetsledande ansvar. Resultatet har blivit en delad ledning med ibland motstridiga önskemål och krav samt ett personalansvar som fått utövats utan större inblick i den dagliga verksamheten och de enskilda personernas utveckling. Dessutom har de anställda på kansliet inte haft tillsvidareanställningar utan fått förlängda anställningar på årsbasis. Den otydlighet som ett delat personal- och ledaransvar har inneburit har skapat en viss personalomsättning och otrygghet på kansliet, det kansli som har varit den viktiga motorn för Strategigruppens arbete. En utvärdering av Strategigruppen pekar entydigt på att denna uppdelning av ledarskapet inte varit lyckad.

Vi har uppskattat att man har vågat tillåta oss att arbeta på ett nytt sätt. Erfarenheterna har varit viktiga för våra rekommendationer avseende den framtida organiseringen av IT-politiken.

1.1 Framtidsbilden

Rekommendation:

För att kunna arbeta i rätt riktning krävs visioner att arbeta mot. Vi vill därför understryka vikten av att regeringen skapar en gemensam vision av ett önskvärt läge för Sverige i framtiden. Utifrån denna vision kan sedan uppföljningsbara och tidssatta mål upprättas, strategier formuleras och processer skapas för att kunna göra de rätta vägvalen. Den framtidsbild som vi presenterar här är ett exempel på underlag till ett sådant visionsarbete.

Vi har sedan starten haft som ambition att delta i samhällsdebatten om informationssamhället. Fokus låg under en längre tid på att bidra med inspel, förslag och idéer till IT-propositionen som antogs av riksdagen i januari 2006. Rubriken på propositionen, "Från IT-politik för samhället till politik för IT-samhället", initierades för att få till stånd en diskussion om vad ett informationssamhälle egentligen innebär. Så länge den snabba teknikutvecklingen skrämmer och sviterna av IT-bubblan innebär att det finns medborgare som förknippar IT med risken att förlora sitt arbete, behövs en öppen diskussion som kan leda fram till en nyanserad framtidsbild. Ett framtida samhälle som många kan vilja sträva mot. Strategigruppen har i slutfasen av arbetet valt att presentera en framtidsbild (en av flera möjliga) och inte ytterligare en vision. En vision är för oss en framtidsbild som klätts med värderingar och politiska strävanden och det är enligt vår mening politikernas ansvar. Vi har saknat de politiska visionerna för framtiden och har med förvåning noterat att inte något parti de senaste åren, inklusive i årets valkampanj, har försökt eller vågat ta en diskussion om vårt framtida samhälle. Snarare har det handlat om att hantera dagens felaktigheter och brister.

Framtidsbilden har varit underlag för ett flertal diskussioner i olika forum under senaste halvåret och vi hoppas att den framöver kan inspirera till ytterligare öppna samtal.

Den pågående samhällsförändringen, med Internet som viktig drivkraft och med processer som globalisering, automatisering, kommersialisering, systemisering och rationalisering, innebär att länder förvandlas till globala aktörer vilka

konkurrerar med varandra på en alltmer sammanhängande, rörlig och global marknad. Att i ljuset av dessa processer teckna en allmänt hållen framtidsbild av vart utvecklingen är på väg på 15-20 års sikt är inte särskilt svårt. Det svåra är att bedöma hur den politiskt önskade visionen kan uppnås mot bakgrund av framtidsbilden, vad bör motverkas och vad bör främjas. Politiken måste bädda in denna framtidsbild i politiska visioner av det framtida samhället med tillhörande strategier för visionernas förverkligande.

På 1900-talet byggde svenskarna ett modernt industrisamhälle, med välfärd och alliansfrihet, fabriken Sverige, ett folkhem som med inåtvänd stolthet över framgången ibland förleddes att tro på sitt eget oberoende av omvärlden. Nu domineras i stället världen av handel, av affärer, konsumtion, service och marknad. Svenskarna har nästan alla lämnat fabriker och finns på den globala marknaden, antingen ute i världen eller hemma i mötesplatsernas Sverige. På 2000-talet är det inte en inåtvänd fabrik vi skall bygga, utan det "globala Sverige", en snabbfotad aktör, framgångsrik på den globala marknaden.

Det globala Sverige är ett öppet samhälle med ett näringsliv och en befolkning som använder globaliseringen för sina syften och gör hela världen till sin arena, ett teknikvänligt samhälle, mästare på automatisering av produktion och tjänsteutövning, en testplats för den senaste tekniken, ett kommersiellt samhälle med handel som huvudsyssla, med attraktiva mötesplatser och en överlägsen förmåga att kommersialisera och sälja tjänster, ett mobilt samhälle som blivit alltmer oberoende av plats, med svenskarna och det svenska företaget snarare än det svenska territoriet i fokus, ett rationellt kunskapssamhälle, med omvärldsbevakning och hög utbildningsnivå, med forskning, innovation och kunskap som konkurrensmedel, och en utbildning inriktad på det globala marknadssamhällets kompetenskrav. Nu växer världen samman, tjänster automatiseras och integreras, handel och konsumtion globaliseras.

Ett helt nytt Sverige växer fram. 2000-talets Sverige finns där svenskarna finns, och vi finns allt oftare ute i världen, i arbete, studier, för umgänge och upplevelser. Och när vi reser ut i världen vill vi ta Sverige med oss.

Det globala Sverige finns ute i världen, med offentlig ser-

vice för svenskar på plats i utlandet, som hjälper svenska företag och svenskar, främjar svenska intressen och bidrar till hållbar utveckling, säkerhet och globalt välstånd. Detta utåtriktade **Sverige i världen** har samtidigt här hemma skapat inbjudande, attraktiva mötes- och marknadsplatser för affärer, kultur, upplevelser och rekreation.

Sverige som mötesplats är ett öppet, attraktivt samhälle, med goda kommunikationer och möjligheter till etableringar. Befolkningen finns i allt större städer, och särskilt Stockholm har vuxit och utvecklat fantastiska mötesplatser med världsledande infrastruktur – IT, logistik och transporter. Mötesplatserna med den kommers och kultur som erbjuds där och den kompetens som behövs för att driva dem ger Sverige år 2020 dess karaktär. Mötesplatserna medför också goda möjligheter till etableringar där regelverk och strukturer positivt bidrar till att göra Sverige till en attraktiv etableringsplats. Samtidigt utvecklas andra delar av Sverige till allt attraktivare besöksmål för upplevelse och rekreation vilket i kombination med en strategisk IT-utveckling medför att vi är en av de främsta på att utveckla och fördjupa upplevelsen innan, under och efter ett besök.

I det globala Sverige är den offentliga tjänstestrukturen anpassad till en allt rörligare befolkning. Vård, skola, omsorg och myndighetsutövning finns på nätet för självbetjäning och som uppsökande service och tillsyn på samhällets alla mötesplatser. Kontorsfabrikerna, sjukhusen och skolbyggnadernas betydelse reduceras. Allt fler tjänster blir dimensioner i tillvaron, tillgängliga överallt, när som helst. Marknaden för sådana tjänster växer och det globala Sverige utvecklar en överlägsen förmåga att utveckla, kommersialisera och sälja tjänster.

Det globala Sverige har en arbetsmarknad som kännetecknas av å ena sidan idén om Sverige som den attraktiva mötesplatsen, å andra sidan idén om Sverige som global aktör. Svenskarna har en kompetens anpassad till just detta samhälle, en kompetens som utvecklas genom livslångt lärande i en skola som blivit en verksamhet väl integrerad i ett snabbt föränderligt, globaliserat samhälle.

Näringslivet på den globala marknaden kännetecknas av allt snabbare innovation. Det globala Sverige kännetecknas av flexibilitet och förändring, av innovationer och snabba omställningar. Näringsliv kommer och näringsliv går, men

samhället är utformat för just ett sådant näringsliv. Offentlig sektor har funnit nya former för såväl egen ständigt utveckling som för hur sektorn kan stödja näringslivets förändring och utveckling, såväl inom som utanför Sverige.

1.2 Samordning

Rekommendation:

För att säkerställa ett bra genomförande av IT-politiken inom alla områden krävs fortsatt samordning. Vi vill därför rekommendera regeringen att skapa en intern strategisk samordning i Regeringskansliet för en politik för ett informationssamhälle ur ett helhetsperspektiv. Den interna samordningsfunktionen ska också skapa samordning mellan stat, kommun, landsting och näringsliv med fokus på verksamhetsutveckling och med stöd av offentliga e-tjänster. Att göra nationella funktionella kravspecifikationer tillgängliga digitalt är en del i detta.

IT:s gräns- och organisationsöverskridande karaktär gör att ökad samordning och samverkan inom det IT-politiska området är viktiga förutsättningar för att informationssamhället skall komma till sin rätt. Det är också viktigt för att undvika isolerade öar av teknisk utveckling. Detta gäller både logiska, tekniska och organisatoriska strukturer, men det handlar också om hur beslut inom olika politikområden kan påverka eller påverkas av IT-politiken. IT-politiken sträcker sig över alla andra politikområden och det krävs en förståelse för att allas olika insatser är viktiga för en stark IT-politik, eller snarare, en stark politik för ett **IT-samhälle**. Användningen av IT kan inte ses skild från övrig utveckling och modernisering av offentlig förvaltning. Det kan också vara svårt för en organisation att motivera en investering vars effekt primärt uppstår någon annanstans, oavsett hur stor den effekten blir. Vård- och omsorgssektorn är ett sådant exempel där utvecklingen kräver att information under kontrollerade former är tillgänglig för samtliga delar i vårdkedjan. En sådan verksamhetsutveckling och processutveckling kräver att samtliga parter har samma världsbild, samma begreppsuppfattning och samma säkerhetsklassning av information. Detta kräver en samordnad insats. Staten har här en central roll genom att ta ansvar för att samordna, finansiera eller att underlätta finansiering över or-

ganisationsgränser underlätta finansiering, framförallt inom den offentliga sektorn. Regeringen har också, på motsvarande sätt, ett särskilt ansvar för den IT-politiska samordningen inom Regeringskansliet och inom samtliga departement.

Vi har under vår verksamma tid valt att prioritera insatser för att bidra till samordning och helhetssyn. Inom området "samordning" har vi bl.a. arbetat med idéerna kring nationella grundfunktioner/specifikationer. I 2005 års IT-proposition myntade Strategigruppen begreppet grundfunktioner. Det beskrivs där hur myndigheten för förvaltningsutveckling, Verva, i samråd med kommuner, landsting och näringsliv, ska ta fram gemensamma nationella kravspecifikationer (grundfunktioner) för att underlätta arbetet över organisationsgränser. Upphandlingar av IT-system måste bidra till att möjliggöra effektivt informationsutbyte genom att man fokuserar på funktionalitet men även på användarvänlighet och robusta system. Exempel på viktiga områden att slå fast gemensamma kravspecifikationer för, är identifiering och autentisering. Dessa funktioner är ett par av hörnstenarna i utvecklingen av offentliga e-tjänster.

Att ta fram nationella kravspecifikationer och göra dessa tillgängliga digitalt och kostnadsfritt är ett exempel på en samordnad viktig insats. En konsekvent användning av gemensamma nationella kravspecifikationer leder till teknik- och leverantörsberoende lösningar som minimerar risken för felinvesteringar och som möjliggör gränsöverskridande kommunikation. Ett sådant tillvägagångssätt ger möjlighet för aktörer att tillämpa dessa lösningar när så är lämpligt istället för att behöva invänta eller påskyndas av andra parter agerande.

Det är viktigt att skilja på samordning och genomförande. Ett gott genomförande i verksamheterna kräver mycket arbete och framförallt, en central samordning för att inte gå miste om exempelvis synergieffekter. Vi anser därför att ansvaret för IT-samordningen bör separeras från IT-(sak)frågorna. Samordningen bör kunna läggas hos en part nära den politiska ledningen för att kunna få överblick och ge möjlighet att sätta eventuell lagstiftning, andra genomföranden/insatser och investeringar i ett helhetsperspektiv. Dessutom bör man kunna agera inom samtliga politikområden. Viktigt är också att särskilja den IT-politiska samordningen gentemot samt-

liga departement från hantering av rent IT-politiska frågorna t.ex. rörande kommunikation ur ett infrastrukturperspektiv, som bör hanteras enligt gängse former inom respektive ansvarsområden.

Ytterligare rekommendationer:

- Fortsatt och fördjupat arbete med gemensamma standarder. I det arbete som Verket för förvaltningsutveckling (Verva) axlar, med framtagandet och ansvaret för gemensamma nationella kravspecifikationer föreslår vi ytterligare samordning och att staten tar ansvar avseende genomförandet när så behövs. Det är av största vikt att det inom hela den offentliga förvaltningen tas fram gemensamma standarder och specifikationer som används vid upphandlingar av offentliga e-tjänster. Därför bör Verva etablera fokusgrupper med deltagare för både kommuner, landsting, myndigheter och näringsliv. Dessa grupper bistår med expertkompetens om gemensamma standarder (eller ta fram nya om sådana ej finns), baserat på vad som redan används av s.k. defacto-standarder i näringslivet och även internationellt. Dessa standarder skall finnas tillgängliga digitalt, öppet och kostnadsfritt så att de kan användas vid offentliga och privata upphandlingar. Arbetet med de funktionella kravspecifikationerna (grundfunktionerna) brådskar!
- Säkerställ att IT beaktas i alla beslut på samma sätt som man redan idag beaktar till exempel ekonomi, juridik och personalfrågor (se vår vision). Det vill säga, sätt satsningar i ett helhetsperspektiv för att kunna jämföra graderna av dess påverkan på tillväxt, behov av lagstiftning och genomslag i samhället.

1.3 Rådgivning

Rekommendation:

För att göra rätt saker i rätt tid krävs en god kännedom och analys av vad som händer i omvärlden. Vi vill därför rekommendera regeringen att tillsätta en strategisk gruppering för trendspaning och omvärldsanalys på IT-området. Vi rekommenderar också att det stora externa nätverk som Strategigruppen byggt upp tillvaratas och arbetas vidare med, för att

säkerställa att den upparbetade dialogen mellan näringslivet och Regeringskansliet i IT-frågor inte går förlorad. Detta kan lämpligen sammanfogas med den roll kring IT-politisk samordning som beskrivs ovan under 1.2.

När regeringen tillsatte den första IT-kommissionen var det för att skapa en möjlighet till externa kontakter och rådgivning gentemot regeringen och Regeringskansliet. Vid tillskapandet av IT-politiska strategigruppen valde regeringen att ta ytterligare ett steg, där det externa inslaget bevarades samtidigt som gruppen genom sitt kansli på Näringsdepartementet knöts närmare an till Regeringskansliet. Fokus var på mer handgripligt arbete snarare än författandet av rapporter. Vi har i vår verksamhet utgjort en kanal från omvärlden in i och ut ur Regeringskansliet. Det har gjort att viktiga omvärldsfrågor har kunnat identifieras tidigt och behandlas när så har varit aktuellt. Ledamöternas breda kompetens har också gjort att IT-politiska frågor inom vitt skilda områden har kunnat fångas upp, belysas och i vissa fall åtgärdas. Vårt stora nätverk med över 300 personer har också gjort att den politiska ledningen, tjänstemän och övriga intressenter har kunnat få tillgång till expertis inom olika IT-relaterade frågor. Det har i vår mening bidragit till att öka IT-kompetensen inom Regeringskansliet samtidigt som omvärldens förståelse för Regeringskansliets arbetsätt har ökat. Vi ser därför ett fortsatt behov av en funktion som kan förse Regeringskansliet med omvärldsanalyser som är framåtblickande, aktiva och systematiska. En sådan funktion ska vara snabbfotad och kunna fånga upp aktuella ämnen samt skall också ha tillgång till expertkompetens med helhetssyn på användningen av IT.

Ytterligare rekommendation:

- Satsa på ökad internationell närvaro och bevakning i IT-sammanhang. Utöver de många internationella evenemang, grupperingar och organisationer som kräver närvaro kommer Sverige också att behöva arbeta intensivt inför ordförandeskapet i EU 2009. Det krävs också ökad benchmarking för att bevaka att IT-Sveriges konkurrenskraft förblir stark. Detta kommer också att öka behovet av strategiska analyser till stöd för den politiska ledningen.

2 Tillgänglighet, tillit och IT-infrastruktur

Rekommendation:

Tillgänglighet till IT-infrastruktur och tillit till IT är grundläggande förutsättningar för att informationssamhället ska kunna utvecklas i en positiv riktning. Regeringen bör säkerställa att Sverige blir ett land med en robust och framtids-säker IT-infrastruktur. Detta innebär att ge bästa förutsättningar för innovationer, företagande, offentliga e-tjänster och annan IT-intensiv verksamhet. Dessutom ska svenskar, med hjälp av IT och god säkerhet, kunna komma åt de tjänster de behöver, hur och när de vill, oavsett var i världen de befinner sig. För att uppnå detta krävs god beställarkompetens och användning av snabba och effektiva verktyg för att undanröja de hinder vi ser idag.

Tillgänglighet, i form av åtkomst när, var och hur användaren önskar, är en förutsättning för ett informationssamhälle för alla. Medborgare och företag skall ha tillgång till stabil och säker IT-infrastruktur (såväl fast som mobil) som i sin tur ger tillgång till brett tjänsteutbud med stor valfrihet. Tilliten till IT och Internet är också av central betydelse. Detta innebär ett antal krav på olika aktörer – såväl näringsliv (operatörer, nätägare och andra intressenter) som offentlig sektor (som lagstiftare, reglerare etc. och som nätägare samt finansiär). Genom visionen vill vi åstadkomma såväl ett tillväxtorienterat klimat som en valfrihet för slutkunden givet den framtidsbild om globalisering och Sverige som mötesplats som beskrivs i kapitel två.

Tillväxt och innovation inom bredbandsområdet kräver ett antal satsningar som sträcker sig långt bortom IT-politiken. Det handlar om ett förändrat synsätt i offentlig upphandling, beställarkompetens, främjande av bredbandsinstallation vid om-, till-, och nybyggnation genom tillägg i byggnormen, satsningar på forskning och utbildning m.m. Sverige skall bli en attraktiv plats för utveckling och testning av nya tjänster, liksom en mötesplats för expertisen inom området.

Den statliga bredbandsatsningen har lagt grunden för en IT-infrastruktur i hela landet, och vi ser ett ökat fokus på tjänster, användarvänlighet och nytta. Genom utveckling av e-tjänster, både offentliga och privata, och e-handel samt ett ökat behov av att sprida och nå information kommer stora krav att ställas på den befintliga och framväxande IT-infra-

strukturen. Frågor om robusthet, mobilitet (nåbarhet när, hur och var användaren vill) samt öppenhet och konkurrens är centrala och kräver insatser och samverkan mellan alla berörda aktörer, privata och offentliga likväl som internationella, nationella, regionala och lokala.

Den rådgivning som Strategigruppen bedrivit på detta område har till stor del handlat om att bistå Regeringskansliet med teknisk och strategisk expertkompetens i olika frågor. Dock ser vi att huvudfokus för det stöd som Strategigruppen gett har handlat om samordning, d.v.s. om att få olika satsningar och förslag att gå i linje med det övergripande IT-politiska målet om ett informationssamhälle för alla, samt även med vår egen vision om att IT skall bli en naturlig del i alla politikområden.

Vi tillsatte i april 2004 en arbetsgrupp som under drygt 2,5 år arbetat med frågor inom området infrastruktur och bredband. Denna arbetsgrupp har, likt övriga arbetsgrupper, börjat med att definiera nuläget på ett enhetligt sätt. Detta har inneburit ett stort arbete med att få deltagarna (olika operatörer, myndigheter, stadsnät, Sveriges kommuner och landsting m.fl.) att enas om en sådan beskrivning. Såväl Strategigruppen som arbetsgruppen har bidragit med förslag inom området, främst till IT-propositionen, men även till skrivelser inom Regeringskansliet. Vi har också arbetat med att försöka driva fram ett skifte i fokus, från IT-infrastruktur till tjänster, användning och nytta, där dock IT-infrastrukturen och dess utveckling alltjämt är väsentlig. Det finns det fortfarande frågor kvar att lösa, främst marknadsmässiga hinder såsom prisklämningseffekter samt in- och utelåsning.

Se även vår rapport "Bredband för tillväxt, innovation och konkurrenskraft" för mer information, synpunkter och förslag inom området Tillgänglighet, tillit och infrastruktur.

Ytterligare rekommendationer:

- En IT-politisk agenda inom den generella näringspolitiken måste tas fram för ökad tillväxt och innovation med utgångspunkt i svensk IT-infrastruktur.
- Regleringar, insatser, ägande och roller hos det offentliga måste präglas av förutsägbarhet och långsiktighet samt ha helhetsperspektiv över alla politikområden. Offent-

liga insatser bör i första hand komplettera branschinitiativ och branschöverenskommelser, stimulera efterfrågan samt ha uppföljningsbara och tydliga mål.

- Inför helhetstänkande, inom ramen för vilket det offentligas ägande samordnas och där staten agerar som ett gott föredöme i sina ägarroller. Staten bör aktivt agera för att de problem vi ser idag kring kopparnätet inte uppstår i de nya infrastrukturerna som finns och växer fram (fibernet).
 - Bredbandsstödet bör finnas kvar för att stimulera en fortsatt utbyggnad, både avseende stöd för spridningsnät och i form av subvention till hushåll för anslutningskostnader. En sådan "hembredbandssubvention" bör genomföras liknande eller som en vidareutveckling av den statliga hem-PC-satsningen. Vidare bör stödet även utvidgas till att omfatta nya grupper, t.ex. studenter, arbetslösa, pensionärer m.fl.
 - Branschen bör i samråd ta fram spelregler för samverkan mellan landets dominerande nätägare. Centrala myndigheter bör initiera och stödja en sådan utveckling. Marknaden bör stimuleras till ökad samverkan mellan ägare av fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation samt elförsörjning m.m. Elförsörjningen med fokus på reservelförsörjningen bör särskilt studeras. Ökad samverkan mellan nätägare för kraftförsörjning och elektronisk kommunikation drivs i dag av PTS och Svenska Kraftnät men bör uppmuntras ytterligare alternativt formaliseras genom statliga initiativ.
 - Det bör upprättas en karta över täckningen av fibernet, dvs. områden där produkten svartfiber eller liknande finns tillgänglig, som fungerar som vägledning för operatörer och andra aktörer som vill etablera sig i olika områden. Vidare bör planer upprättas för en expanderande yttäckning, inklusive målformuleringar.
 - Det bör finnas en samordning av förläggning av rör inklusive att fördela kostnaderna, och med en målsättning att det åtminstone läggs tomrör när det ändå grävs. En översyn av regler för dokumentation, i syfte att skapa enhetlighet, öka precisionen och kvalitén i arbetet, bör genomföras. Staten bör ta initiativ till sådana överenskommelser.
- Branschen bör initiera ett samarbete för framtagande av spelregler för kommunikationsoperatörerna.
 - Telerådgivningsbyrån bör i samråd med branschen, PTS, Konsumentverket, Verva m.fl. ta fram ett förslag till märkning av bredbandsprodukter och tjänster med olika kvalitet och kvalitetskrav för konsumentmarknaden, liksom en specifikation för märkning av olika IP-tjänster och standardavtal för en grundläggande Internettjänst.
 - Beställarna och framförallt Verva som företrädare för det offentliga, bör se till att utforma tydliga krav. Fortsätt också att utveckla arbetet kring specificering av grundfunktioner med fokus på IT-infrastruktur och Internet.

3 Tillväxt

Rekommendation:

IT- och telekombranschen är en av de svenska branscher som besitter enorm tillväxtpotential. Regeringen bör därför satsa både på spets (stimulera forskning) och bredd (höja den allmänna IT-kompetensen) för att skapa en globalt konkurrenskraftig industri samt uppmuntra medborgare att känna tillhörighet till det digitala samhället. Kommersialisering av forskning och framtida kompetensförsörjning är därmed två nyckelfrågor där regeringen har möjlighet att agera. Vi rekommenderar också regeringen att skapa ett symbolprojekt så man kan visa upp Sverige som ett informationssamhälle under Sveriges ordförandeperiod i EU hösten 2009.

IT- och telekombranschen är en bransch med stor tillväxtpotential och av stor betydelse för svensk ekonomi. Efter den nedgång som skett inom sektorn under början av 2000-talet pågår just nu en kraftig återhämtning. Strategigruppen bedömer att Sveriges tillväxt under överskådlig tid är beroende av ett innovativt utnyttjande av IT. IT bidrar till tillväxt genom att vara en del i nya tjänster och produkter, men även indirekt genom att användas för effektivisering. Ett effektivt utnyttjande av IT kan frigöra resurser som i sin tur kan användas för att skapa nya varor och tjänster. Detta gäller alla verksamhetsområden och branscher inom näringsliv och offentlig sektor. Samtidigt är det viktigt att fokusera insatser inom forskning och innovation för att Sverige skall kunna behålla en framträdande position inom området. Tre områden som vi anser vara av särskild vikt för att möta konjunkturuppgången är kompetensförsörjning för den offentliga sektorn (framförallt för beställarsidan) samt kommersialisering av forskningsresultat och kommersialisering verksamhets- och processlösningar inom offentliga sektorn.

Ett annat viktigt område är små och medelstora företags användning av IT. Idag använder de IT i begränsad utsträckning för sin egen affärs- och verksamhetsutveckling, exempelvis e-handel, e-fakturering och digitaliserade processer. Dessa företag använder istället IT främst i marknadsföringssyfte och för att skicka e-post. Tillväxten i Sverige är mycket beroende av små och medelstora företag och om dessa har en hög IT-kompetens och användning, ökar deras konkurrenskraft!

I framtidens Sverige står kunskapen i fokus och medborgarna tar en aktiv del i det digitala samhället. Svensk industri

har ställt om sig med fokus på de områden där kompetensen finns: komplexa system, design och forskning, vilket har givit oss en position högre upp i värdekedjan. Högskolor och universitet har aktivt medverkat till en höjd utbildningsnivå såväl avseende universitets- som forskningsstudier. Inom vissa områden har det gjort Sverige attraktivt som ett centrum för utländska forskare inom IT- och telekomsektorn.

Se även rapporten från arbetsgruppen för "En stärkt IT- och telekomsektor" för mer information, synpunkter och förslag inom området Tillväxt samt Regeringens branschprogram för IT och telekom "Strategi för en stärkt IT- och telekomsektor

Ytterligare rekommendationer:

- Bredbandsstödet bör finnas kvar för att stimulera en fortsatt utbyggnad avseende spridningsnätet.
- Frekvenstilldelningen bör stimulera till nya produkter och tjänster likväl som utbyggnad och utveckling av biftliga.
- Likställ traditionella tjänster och e-tjänster i alla aspekter d.v.s. anpassa svensk lagstiftning och förordningar till att ej försvåra eller diskriminera elektroniska tjänster.
- Bedriv ett kontinuerligt arbete för att göra avgångselever på högstadiet och i gymnasieskolan mer motiverade att välja IT- och teknikrelaterade högskoleutbildningar.
- Utarbeta en lösning i förhållande till LOU som ger möjlighet för företag att delta i pilotprojekt utan att för den skull diskvalificeras vid senare upphandlingar. Förbudet innebär idag ett effektivt hinder för mindre företag. Att pilotprojekt i mindre skala kan prövas är också mycket viktigt för att finna nya lösningar att öka den offentliga sektorns effektivitet med hjälp av IT. Det är även viktigt att småföretag ges möjlighet att delta i de offentliga upphandlingarna, exempelvis så som idag görs i USA genom SBIR.
- Symbolprojekt är ett bra sätt att samla resurser och visa på genomförande som spänner över många sektorer. I Regeringens branschprogram ingår exempelvis projektet "Den trygga staden" som skulle kunna utgöra en svensk exportsuccé.

4 Ett miljöanpassat informationssamhälle

Rekommendation:

För att nå ett miljöanpassat informationssamhälle måste de möjligheter som IT medför i form av resurs- och energisnåla lösningar, ökad effektivitet, möjlighet till ändrade livsmönster och internationell konkurrenskraft nyttjas. Transporter måste effektiviseras, resor och rörlighet bytas mot tillgänglighet, byggande och boende bli mer energieffektivt och IT-produkternas egen miljöpåverkan minskas. Vi rekommenderar därför regeringen att skapa samordning inom området, att tillse att intelligenta husfunktioner tas med i energideklARATIONER för byggnader, att stödja utveckling av intelligenta transportsystem (ITS) och att införa flexibla arbetsformer och virtuella möten i Regeringskansliet och de statliga myndigheterna.

Hållbar utveckling är ett centralt begrepp i diskussioner om framtiden. De gemensamma naturtillgångar världens befolkning förfogar över är begränsade samtidigt som den ekonomiska tillväxten oftast leder till en ökad miljöpåverkan. Det sker samtidigt en snabb utveckling inom IT-området som starkt bidrar till att förändra samhället. Rätt nyttjat kan tekniken vara ett verktyg för att göra de ökade behoven ekonomiskt och miljömässigt gynnsamma. Inom ramen för begreppet hållbar utveckling har därför Strategigruppen valt att fokusera på miljöperspektivet. Sverige bör ta vara på de möjligheter som IT medför i form av resurs- och energisnåla lösningar, ökad effektivitet, ändrade livsmönster och internationell konkurrenskraft. Det kan, utöver förbättringar för miljön, också leda till samhällsekonomiska vinster. Genom att satsa på en ökad användning av intelligenta lösningar inom teknik och framförallt olika former av miljöteknik kan marknaden inom detta område växa ännu kraftigare. Den offentliga och privata sektorn måste samverka för att öka miljöhänsynen i sina verksamheter och i det arbetet dra nytta av den potential IT medför. IT är inte det enda verktyget men det är ett viktigt sådant som framförallt kan vara katalysator för många andra lösningar.

För att inspirera och konkretisera har vår arbetsgrupp för IT och miljö arbetat fram ett förslag till en nationell strategi för IT och ett miljöanpassat informationssamhälle. Strategin fokuserar på insatser inom de områden där den ekonomiska

och miljömässiga potentialen är som störst. Dessa områden är transporter och resande, byggande och boende samt även IT-produkternas egen miljöpåverkan genom livscykeln.

Staten har en mycket god möjlighet att gå i bräschen för utvecklingen som användare och beställare. Sveriges exportberoende, den ökade globaliseringen och miljöfrågornas gränsöverskridande problematik gör att ett aktivt miljöarbete inte enbart skall inriktas på Sverige men arbetet på hemmaplan är centralt. De lösningar som tas fram inom offentlig sektor bör ges förutsättningar att kommersialisera och bli svenska exportsuccéer. IT:s inverkan på miljöområdet måste också studeras bredare för att även tydliggöra rekyleffekterna vilket kommer ge bättre underlag för beslut och investeringar.

För vidare läsning, förslag till insatser och exempel på tillämpningar, se Strategigruppens rapport "Ett miljöanpassat informationssamhälle år 2020!"

Ytterligare rekommendationer:

- För att kunna stödja utvecklingen av ny teknik inom miljöområdet och av IT-produkter med hög miljöpotential föreslår vi att teknikupphandlingar arrangeras av lämplig part för produkter inom dessa kategorier för att ytterligare stödja miljöteknik- och IT-sektorns arbete inom detta område. Även den offentliga upphandlingen kan vara ett viktigt instrument i detta arbete, dock ej med skallkrav.

5 IT i vård och omsorg

Rekommendation:

Ett aktivt införande av IT i vård och omsorg är en förutsättning för att kunna möta framtidens behov av vård och omsorg trots att färre ska göra mer för allt fler. Strategigruppens arbetsgrupp för vård och omsorg kom så långt i sitt arbete att man nådde målet med att ta fram en sammanhållen strategi för vård och omsorg. Den har Socialdepartementet omsatt till en "Nationell IT-strategi för vård och omsorg". Vi rekommenderar regeringen att säkra en finansiering, sätta tydliga mål samt kontinuerligt följa upp genomförandet av strategin. Vi rekommenderar också att man tydligt knyter detta genomförande till den samordning vi har nämnt i kapitel 1.2.

Sverige står inför en demografisk utveckling under kommande åren där färre skall försörja fler, IT utgör då ett viktigt verktyg som kan bidra till högre produktivitet och effektivitet. Strategigruppen bedömer att IT:s roll i vård och omsorg är central för att klara samhällets ökade behov inom området. En politik för IT i vård och omsorg måste ta sin utgångspunkt i medborgarens behov av sammanhängande vård- och omsorgsinformation.

Det kräver en säker och sammanhållen nationell IT-infrastruktur för vården och omsorgen, normering av gemensamma termer och begrepp samt en enhetlig informationsstruktur. Andra nyckelfrågor är en ökad samordning, utveckling av nationell vårdinformation och kompetens. IT måste bli en naturlig fråga i verksamheterna och det kräver att verksamhetsföreträdare på alla nivåer förstår vikten av IT och de möjligheter som IT kan medföra. IT kan bl.a. nyttjas som medel för att kompetensutveckla personal inom vård och omsorg genom exempelvis simuleringar, för att möjliggöra gemensamma eller samordnade vårdinsatser samt för fortsatt forskning och informationsutbyte på området.

Vårt arbete inom området har varit mycket lyckosamt genom att rapporten från Strategigruppens arbetsgrupp "IT i vård och omsorg" gav Socialdepartementet en bas för arbetet inom området som resulterade i den nationella IT-strategin för vård och omsorg. Detta är ett bra exempel på en effektiv samverkan mellan olika politikområden och där Strategigruppens arbetsmetod med att fokusera och analysera ett sakområde sedan har kunnat vidareförvaltas av en intresserad

mottagare, både på politisk- och tjänstemannanivå.

För ytterligare information, se Strategigruppens webbsida, fokusområde IT i vård och omsorg.

Ytterligare rekommendationer:

- En fortsatt sammanhållen nationell handlingsplan hos Socialdepartementet är nödvändig för att lösa ett antal hinder som finns på nationell nivå, t.ex. hur information skall vara åtkomlig över organisationsgränserna och hur gränsöverskridande finansiering kan tillåtas. Implementeringen av den nationella strategin måste delvis stödjas med en finansiering på nationell nivå. Det är viktigt att fortsätta att analysera omfattningen, kostnadsfördelning, struktur för utförande/förvaltande organisationer och modeller för uppföljning av effekterna. Allt detta i ett helhets- och processperspektiv.
- Arbetet med den nationella strategin bör göras i samverkan med Verva och deras arbete med förvaltningsgemensamma kravspecifikationer. Det är viktigt att behoven av dessa funktionella kravspecifikationer tas fram i en dialog mellan Sveriges Kommuner och Landsting, Socialdepartementet, Socialstyrelsen, leverantörerna och övriga berörda aktörer.
- Arbetet med den nationella IT-strategin för vård och omsorg bör samordnas med den nationella strategin för e-förvaltning. Det är viktigt att frågor kring utvecklingen av nya e-tjänster tar hänsyn till människors behov av tjänster oberoende av tid eller plats, dock med bibehållen säkerhet och integritet för medborgaren.

6 IT i skola och lärande

Rekommendation:

Informationssamhällets utveckling och konkurrenskraft är beroende av att IT användningen i skola och lärande stärks. Vi rekommenderar regeringen att ta fram en tydlig vision och uppföljningsbara mål för hur informationssamhällets skola och lärande skall utvecklas. I det ingår att definiera moderna kunskapskrav och mål för individen avseende digital kompetens. Dessa krav och mål skall tydligt utvecklas i framtida läro- och kursplaner.

I ett lärande samhället ges varje individ goda förutsättningar att lära och utvecklas genom att han eller hon stimuleras att pröva utmaningar och utvecklar lust och nyfikenhet inför att tänja sina gränser. I processer för lärande används IT på både ett vedertaget och nyskapande sätt. Lärande och utbildning ökar konkurrenskraften både hos individer, organisationer och för Sverige som land och har därför betydelse för tillväxten i ett nationellt perspektiv.

Nyttan med IT i lärandet är flerfaldig. För individen kan IT öka och utveckla möjligheten till lärande genom att möjliggöra nya former och processer för lärande och kommunikation. För organisationer kan IT möjliggöra utveckling av arbetsformer och verksamhet, skapa effektivitet och skapa nya möjligheter för lärande. Ur ett samhällsperspektiv kan IT öka möjligheterna till ett samordnat lärande, till effektivitets- och produktivitetsvinster. Vidare kan IT skapa ökad tillgänglighet, genom att möjliggöra flexibla former och organisationer för lärande som i högre grad är anpassade till både individens och samhällets behov.

För ytterligare information, se Strategigruppens webbsida, fokusområde IT i skola och lärande.

Ytterligare rekommendationer:

- Utveckla öppna gemensamma standarder för information, termer och begrepp inom ramen för en nationell mjuk infrastruktur. Detta är viktigt för en fortsatt och effektiv utveckling av IT-användningen och främjar även användandet av öppet innehåll i de svenska skolorna.
- Ge statliga aktörer i uppdrag att agera främjande och stödjande för att öka användningen av öppna standarder och öppna programvaror inom skola och lärande i Sverige.
- Öka samverkan kring PPP och Triple Helix bl.a. genom att understödja spjutspetsprojekt kring användningen av ny teknik i den pedagogiska processen.
- Utveckla och utforma lärarutbildningarna så att de motsvarar de högt ställda krav som informationssamhället ställer på utveckling och förnyelse.
- Skapa en nationell modell för kompetensutveckling av verksamma lärare så att de kan utveckla sitt arbetssätt för att möta dagens och framtidens krav.

Home

Page Up

End

Page Down

7 IT och kultur

Rekommendation:

För att IT ska kunna bidra till att tillgängliggöra kultur på nya sätt krävs bland annat att man vågar gå över dagens tekniska och organisatoriska gränser. Vi rekommenderar därför regeringen att ta ett antal olika initiativ för att stödja denna utveckling t.ex. att inrätta ett kompetenscentrum för integration av kultur, digital teknik och entreprenörskap, att utveckla de ungas delaktighet i samhällsutvecklingen genom nyskapande former för interaktion och dialog, ta fram en nationell strategi för digitalt bevarande och tillgängliggörande av kulturarvet och skapa förutsättningar för nya affärsmöjligheter utifrån kulturarvets material och resurser.

IT ger nya förutsättningarna och möjligheter för att tillgängliggöra kultur på nya sätt. Den digitala tekniken hjälper oss att både bevara och utveckla vårt kulturarv. Kulturen och kulturens resultat kommer att nyttjas på nya sätt och i nya situationer inom både kulturområdet i sig självt men även inom skola och affärsutveckling. Frågor som behöver besvaras är bl.a.; Hur kan, med teknikens hjälp, fler människor få tillgång till vårt kulturarv och den kultur som finns idag? Hur gör vi kulturarvet tillgängligt även för framtida generationer? Hur kan vi nyttja kulturens material och tillgångar för kunskaps-, kompetens- och affärsutveckling till gagn för såväl kulturliv, upphovsmän, utbildning, näring och det övriga samhället?

Sverige har goda förutsättningar att ligga i framkant inom denna utveckling och bör dra nytta av möjligheterna. Denna utveckling ställer dock nya krav på samarbeten, gränsöverskridande kontakter och mötesplatser. Det handlar om att låta kultur både blir en integrerad del i utvecklingen av IT-tjänsters innehåll och ett viktigt inslag för att inspirera och driva teknikutvecklingen. Ett sätt att uppnå detta är att skapa nya typer av mötesplatser som tar ett helhetsgrepp på kunskapsuppbyggnad och innovation i mötet mellan kultur och teknik. Det ligger nya möjligheter till näringslivsutveckling inom det gränsöverskridande kunskapsområde som växer fram i mötet mellan IT och kultur. Att sammanfoga områden som konst och teknik är en utmaning som kan resultera i nya möjligheter till utveckling av tjänster, produkter och företag. Det är nödvändigt att skapa balans mellan kulturutveckling

och kulturbevarande så att det fria utövandet av olika kulturformer tryggas och kan ske parallellt med en vinstdriven kulturutveckling som kan skapa nödvändiga nya intäkter för kulturlivet och dess fria utövare.

För vidare läsning, förslag till insatser och exempel på tillämpningar, se Strategigruppens rapport "IT+kultur=tillväxt?"

Ytterligare rekommendationer:

- Skapa en nationell arbetsgrupp med uppgift att analysera framtida marknadsbehov, affärsmodeller, affärs- och finansieringsmöjligheter, forskningsprogram, utbildningsbehov etc. utifrån IT och kultur. Att sammanfoga områden som konst och teknik är en utmaning men den kan resultera i nya möjligheter till utveckling av tjänster, produkter och företag.
- Initiera en bred nationell kompetensutvecklings- och idéstimulerande insats i samarbete med fonder och stiftelser inom området till en fortbildningsinsats gentemot lärare med utgångspunkt från IT, kultur och skapande. Om vi skall kunna bredda förståelsen för potentialen i IT behöver vi alternativa målbilder och ledstjärnor.
- Ge fortsatt stöd till Sveriges arbete i BIE (Bureau International des Expositions) med en virtuell världsutställning där Sverige kan skapa en ny kulturell mötesplats.

8 Demokrati, digitala klyftor och juridiken i informationssamhället

Rekommendation:

För att informationssamhället ska komma till sin fulla rätt krävs att den digitala klyftan är utjämnad, att e-demokratin är fullt implementerad och att juridiken i informationssamhället är framtidssäker och teknikneutral. Vi vill därför peka på vikten av att regeringen säkerställer att den digitala klyftan blir så liten som möjligt genom att vid uppbyggnaden av e-demokrati och offentliga e-tjänster alltid söka att tillgodose de mångfaldiga behov som finns i samhället. Regeringen bör också se till att lagar och regler är såväl framtidssäkra som förutsebara, så att digitala företeelser inte särregleras utan behandlas på samma sätt som icke-digitala.

Den IT-politiska inriktningen för Sverige, med avseende på demokrati, innebär att IT skall öka allas möjlighet till information om offentlig verksamhet och delaktighet i demokratiska beslutsprocesser, både i Sverige och internationellt. Frågan om e-demokrati spänner över hela samhället och förutsättningarna för e-demokrati grundas i IT-infrastruktur, tillit, tillgänglighet och tillgång. Offentliga e-tjänster är en viktig del i det arbetet. E-id, eller snarare, identifiering och autentisering, är en nyckelfråga inom detta fokusområde och Strategigruppen har arbetat med att skapa diskussionsforum och samsyn i frågan.

E-demokrati är nära förenat med digitala klyftor. Informationssamhället innebär helt nya möjligheter för tillgänglighet och delaktighet. Genom att information, tjänster och service finns tillgängligt 24 timmar om dygnet ökar samhällets öppenhet. Samtidigt kan också dessa nya och i vissa fall redan självklara informationsvägar utgöra hinder för dem som på grund av funktionshinder, ålder, annan kulturell eller språklig bakgrund eller brist på utbildning inte kan tillgodogöra sig de verktyg som ligger till grund för informationssamhället. I många fall är det ofta personer med exempelvis grava funktionshinder som har störst nytta av e-tjänster där de får möjlighet att bli mer självgående och inte beroende av assistenter o.d. för att utföra enkla ärenden. Den digitala klyftan är därför ett viktigt område att bearbeta och utjämna för att Sverige verkligen skall kunna bli ett hållbart informationssamhälle för alla.

Juridiken är också en avgörande faktor i skapandet av informationssamhället. För att kunna nå målet om ett hållbart informationssamhälle för alla krävs det lagar och regler som kan skapa stabilitet, förutsebarhet, trygghet och tillit. IT:s allt mer betydelsefulla roll kräver uppdateringar av befintliga regelverk och ibland helt nya lagar för att kunna hanteras. Samtidigt är det mycket viktigt att lagstiftaren inte gör de digitala företeelserna mer reglerade än de icke-digitala. Samma regler ska gälla för digitala som icke-digitala företeelser. Ytterligare en viktig aspekt är att värna den personliga integriteten eftersom IT ger nya möjligheter till att spåra, lagra och spärra information. De regler som fastslås måste vägas mot den nytta de medför, hur tillväxten kan påverkas, hur kostnaderna ser ut, hur ansvaret skall fördelas och hur tekniken kommer utvecklas.

Ytterligare rekommendationer:

- Webbsidor och andra e-tjänster bör göras mer tillgängliga för funktionshindrade. Tjänster som är tillgängliga för funktionshindrade och äldre är i allmänhet lättillgängliga för alla användare. Möjliggör en enkel tillgång till datorer för personer som inte har tillgång en dator idag och ge även dessa personer stöd i användningen. Här bör tydliga mål fastställas.
- Inrätta ett industripris avseende "enkelhet". Komplexiteten i många IT-tjänster utgör hinder för användning.
- Vid lagstiftning inom IT-området, säkerställ att hänsyn har tagits till både integritet, säkerhet, teknik, tillväxt och samhällsutveckling för att inte riskera lagstiftning som är teknik- eller leverantörsberoende.